

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA OCH LITERÄRA INTRESSEN.

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

1890.

TREDJE HÄFTET.

INNEHÅLL:

- E. N. Söderberg.* Lycklig du! Poem.
Inledning till en diskussion på Nya Idun.
Ett bref från 1810 om Carl Johan som kronprins.
Anna Wahlenberg. Till första April.
Edmund Gammal. Lina Nordvall.
Literatur. X. Sjukvård och Helsovård. En handbok utarbetad af flera
läkare under redaktion af D:r C. Wallis och D:r F. W. Warfvinge.
2 delar. — *L. N.* Stockholmstyper förr och nu af Claes Lundin.
Fr. Skoglunds förlag.
Dr ägtreformföreningen.
Från riksdagen. — *E. S—n.* Kvinnans äktenskapsålder.
Meddelande från Fredrika-Bremer-Förbundet.
Hvarjehanda i kvinnofrågan.
-

Pris pr årgång:

}	För Förbundets medlemmar	kr. 2,50.
	För icke medlemmar	„ 4,00.

Till redaktionen insända böcker:

T. Hammargren, Om våra svenska sångfåglar. — *C. E. Hagdahl*, Kokkonsten som vetenskap och konst. — *Harriet H. Robinson*, The new Pandora. — *I. Undset*, Fra Akershus til Akropolis. — *Ellen Fries*, Märkvärdiga kvinnor, 4:e och 5:e h. — *George Eliot V.*, Qvarnen vid Floss, I del. — *A. Schack*, Er kvindesagen i det rette spor?

Till redaktionen insänd periodisk litteratur:

Ny Svensk tidskrift, nr 1. — Pedagogisk tidskrift, nr 2. — Läsning för hemmet, nr 1. — Förr och nu, nr 3. — Tidskrift för folkundervisningen, nr 1. — Svensk läraretidning, nr 8—11. — Idun, nr 1—11. — Helsovännen, nr 1—6. — Jordemodern, nr 1—3. — Sedlighetsvännen, nr 2. — Slöjdundervisningsbladet, nr 2. — Verdandi, nr 1, 2. — Svensk bokhandelstidning, nr 1—11. — Nya bokhandelstidningen, nr 7—11. — De svenska landsmälen, nr 37, 38. — Ny-lænde, nr 2—5. — Kvinden og Samfundet, nr 2. — Hvad vi vil, nr 4—6. — Hemmet och samhället, nr 2, 3. — Koti ja Yhteiskunta nr 2. — English woman's review, nr 2. — Women's suffrage journal, nr 3. — Womans journal nr 6—9. — Das Magazin für die Litteratur des In- und Auslandes, nr 7—11. — Deutsche Hausfrauenzeitung, nr 7—11. — Neue Bahnen, nr 4, 5. — La citoyenne, nr. 154, 155. —

Å

Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, Stockholm,

finnas anmälda kvinliga arbetssökande såsom: lektions-gifvare i språk, svenska ämnen, musik, sång, ritning och målning, handarbeten m. m., svenska och utländska lärarinnor för hem och skolor, kontors- och skrifbiträden, husföreståndarinnor, sällskap och biträden i hem, föreläserskor, gymnaster, sjuksköterskor m. fl.

Lycklig du!

*Jag såg dig le i döden,
fast läpparnes skärhet svann
och brännande feberglöden
i somnande blicken brann.*

*Och när dina ögon lycktes
att mer ej skåda Guds dag,
ett solvarmt skimmer mig tycktes
bestråla bleknade drag.*

*Var det mähända en strimma
af solljus som lifvet gaf,
du uti dödens timma
tog med till din dunkla graf?*

*Var det kanske ock en hägring,
en återspeglning fast svag
af evighetsljusets fägring,
som lyste i dina drag?*

*Jag kunde ej härpå svara,
jag kan det ej heller nu . . .
Men lycklig den måste vara,
som slumrar in liksom du.*

E. N. Söderberg.

Inledning till en diskussion i Nya Idun.

Vid Nya Iduns Februarimöte antogs till diskussionsämne för följande sammanträde: *hvad är tidens största lyte och tidens största fötrjänst med afseende å kvinnans ställning?*

Då vid Iduns senaste sammankomst en stor majoritet uttalade sig för det diskussionsämne som i dag föreligger, var detta beslut måhända en mer eller mindre medveten följd af det referat öfver Bellamys bok, till hvilket man nyss förut lyssnat. I det ideella framtidsperspektiv som der upprullades, med dess många glänsande bilder, fanns det *en*, oklart belyst, icke utförd, knappt skisserad. I en annan mening än med det bekanta fransyska uttrycket kan man äfven här fråga: "Où est la femme?" Hvarför har den varmhjärtade författaren icke velat säga oss hur han tänkt sig hennes ställning i den framtidsvärld hans fantasi skapat? Eller har det icke lyckats honom att få det klart för sig hur den svåra frågan skall lösas?

Och den är icke lätt, kvinnofrågan, detta sena begrepp i historien, som i sin tur förr eller senare måste blifva en öfvervunnen ståndpunkt. Likasom kast- och klasskilnaden måste äfven könsskilnaden upphöra att blifva bestämmande i fråga om allmänt mänskliga rättigheter. Tyvärr har dock ännu i afseende på kvinnans ställning, vår tid icke blott *ett*, utan så många lyten att man stannar bokstafligen i valet och kvalet, då man skall säga sin mening om hvilket som är det största. Åsigterna måste ju dessutom vara olika hos olika individer; den ena önskar eller saknar *ett*, den andra något annat. "Den vet bäst hvar skon klämmer som har den på" eller rättare, "hvar och en bär sin börda," ty om tack vare drägtföreningar och bättre fysiologiska insigter, en klämmande sko snart blott finnes som skådeobjekt i ett antikvitetsmuseum, så bli vi dock i det hela aldrig kvitt lifvets mångahanda vedermödor. — Om vi nu vilja börja med tidens största lyte, så kunna vi kasta om frågan på följande sätt: hvilka förhållanden med afseende på kvinnans ställning är det som främst böra förbättras, som mest högljudt påkalla reformer? och svaret kan icke gärna bli mer än *ett*: det är i kvinnans arbete och vilkoren dervid som ändring kräfves, men arbete taget i dess mest vidsträckta bemärkelse. En furstinna i sitt slott kan vara en arbeterska och en god ar-

beterska lika väl som den halfsvultna fabriksflickan, den myndiga herrgårdsfrun lika väl som den trälände torparhustrun. Arbetet är ju människans välsignelse och hennes förbannelse, kan vara den bästa glädje och den tyngsta börda, kan lyfta den ena och krossa den andra. Detta gäller lika för båda könen, för mannen som för kvinnan. Men det som icke är lika är vilkoren, utbildningen, förutsättningen att göra ett godt arbete, att lyckas efter sina gåfvors mått. För mannen finnes bättre rustningar, bättre vapen, och om äfven han ofta får stå en hård dust för att vinna och försvara sin plats i lifskampen, så är detta dock för kvinnan ojämförligt mycket svårare. Det som gifves gossen som hans rätt, som regel, det skänkes flickan som en gåfva, som undantag. Yrkesskolor, studiestipendier, reseunderstöd, utsigter till befordran, möjligheter till själfförvärf, för alla dessa hjälpande, stödjande, främjande insatser under mannens utvecklingstid, finnas endast få motsvarigheter då det gäller kvinnan. Om det nu häremot invändes, att de flesta kvinnor stanna inom "hemmets stilla värld" som det så vackert heter, och således hafva för sig utstakad en väg, som icke ligger jämsides med mannens, hvarför de icke heller lida intrång af att nödgas löpa på samma vädjobana, illa "handicapped" som de äro, så för oss denna invändning till en annan sida af saken.

Med den stora utsträckning vi gifvit åt begreppet kvinnoarbete, finnes ju derinom en mångfald af verksamhetsområden. Likasom två människor aldrig fullständigt likna hvarandra, så hafva väl knappt två kvinnor i allo öfverensstämmande lifsuppgifter. Men i ett likna de alla hvarandra: deras arbete är sämre lönadt än mannens, vare sig nu denna lön utfaller i penningar eller i erkännande, kan ekonomiskt eller etiskt uppskattas. Sida vid sida arbeta man och kvinna på fältet, i fabriken, i skolan, på kontoren, i statens tjänst, men hon är öfverallt i de lägsta lönegraderna. Den ene kan stiga, kan arbeta sig upp, den andra mötes inom kort af ett obevekligt: härintill och icke vidare. Samma prestanda få ett annat värde om de utföras af man eller kvinna.

En kroppsarbetande man fordrar och får viss tid för måltider och hvila, en kvinna får det visst icke alltid äfven om hon förrättar lika mycket, om ock icke lika slags arbete som han. Att hennes lefnadsbehof äro mindre, är en af dessa halfva sanningar som länge haft kurs som äkta och varit

gällande, då det i stället bort heta att hennes förmåga att umbära är större.

Ordandet af kvinnoarbetet står ju på dagordningen i de europeiska kulturländerna, men huru litet ännu är gjordt åt denna del af den stora mäktiga arbetarfrågan, framgår bland annat af meddelanden om den nya tyska komitén för arbetarlagstiftningen. Det heter att omfattande förstudier och undersökningar äro företagna men att rörande särskildt kvinnoarbetet sådana ej föreligga, utan torde behöfva anordnas. Betecknande är ock att då arbetardeputationer från de stora militärverkstäderna af vederbörande myndigheter mottogos i en fabrik, hvarest mest ogifta arbeterskor voro sysselsatta, dessa arbeterskor icke voro representerade. Det är dock icke många år sedan Bismarck yttrade, att kvinnorna kämpa för *das Recht auf Arbeit*.

Hvarför så är, hur det skall hjälpas, är en af tidens mest svårlösta spörsmål, beroende på förhållandet mellan tillgång och efterfrågan, den enskildes och det allmännas intressen, och det skulle blifva för långt och för tungt, väl äfven för svårt att på en fredlig Idun afton derom orda. — Hålla vi oss blott till det mera immateriella vederlag kvinnan bör ha rätt att få för sitt arbete, sin lifsgärning, erkännande, aktning, uppskattande, så finna vi en betänklig brist i den allmänna uppfattningen. Orsaken hvarför detta icke alltid framträder så skarpt, är att kärleken, som enligt det gamla ordet öfverskyler allt, får hon i alla dess skiftande former, och ofta i rikt mått. Men den verkliga djupa aktningen kommer väl den enskilda, individen, men icke det kvinliga släktet till del. Hur mången kvinna har icke, då hämmande skrankor rest sig i hennes väg, utropat: "Om jag vore karl!" — men det torde med fog kunna betviflas att någon man någonsin önskat sig vara kvinna. Ett par exempel, tagna på måfå ur hvardagslifvet rundt om oss, må belysa detta. En familjefar kom en morgon till frukosten och berättade om en orolig natt, full af vilda drömmar, — "och kan ni tänka er det värsta af allt, det är både ömkligt och löjligt, jag drömde att jag var kvinna och hur jag skämdes!" — eller ett annat: Två yngre vetenskapsmän möttes efter flera års skilsmessa. — "Jag hör du är gift, har du barn?" — Ja, två, en gosse och en flicka. Och du?" — "Min vanliga otur, tre flickor!" — blef svaret. Och dock var denne familjefar en tillgifven

make och med skäl stolt öfver sina döttrar, och vetenskapsmannen nästan afgudade sina små flickor. Detta är ju bagateller, det är sant, men halmstrået visar strömmens riktning, och ett känsligt öra förnimmer äfven de flyktiga missjuden.

Det är ju en till banalitet upprepade sats att staten hvilat på familjen och familjen på kvinnan, men ändå blir hennes verksamhet i och för familjen knappt erkänd som fullgiltigt arbete. "Hvad gör madam själf då?" frågar fattigbesökaren arbetarens hustru, mor till ett halft eller helt dusin barn, och menar dervid tvätt eller sömnad eller dylika sysslor utomhus. Hemarbete för andras räkning är en sak som kan evalueras per styck eller per timma, men arbetet hemma, det är ungefär som helsan och luften, det märks knappt förr än det saknas, det är värme och ljus ofta omätbart och ovägbart och dock så outhärligt. Trötta tankar och värkande lemmar äro blott tysta vittnen. Man lägge blott märke till tonen i uttrycket: "kvinfolksgöra!" och man skall finna att dermed menas en sysselsättning utan skicklighet, utan ansvar, utan omdöme och utan intresse. Hvad under om, der icke behofvet bjuder och icke en särskild begåfning kallar, kvinnan så ofta ännu blifver den tanklösa yttliga prydnaden för ett dockhem! Gifvetvis menas här alla inom ett hem verkande kvinnor, icke blott den som framför andra anses ha' ett eget hem och som dock i allmänhet mindre än andra har något som hon kan kalla sitt eget, d. v. s. hustrun. Likasom från den dolda roten en växt kan utgrena sig åt alla håll, så komma i grunden de flesta missförhållanden i kvinnans livsvillkor från den nuvarande motsatsen emellan sed och lag i fråga om den gifta kvinnan. Så länge denna motsats är olöst, så länge maken och modern faktiskt om än icke enligt juridiska termer är omyndig, så länge hon icke i familjen står, icke *under*, utan jämte mannen och fadern som hans like, så länge skola vi förgäfvos arbeta på likställighet inom andra områden, så länge blir allt hvad vi kunna komma till, skolråd och rösträtt och anställning i statens tjänst och sådant mer, blott halfmesyrer, hvilka som vi dagligen ha tillfälle att se, med njugg hand och motvilligt sinne tillmätas oss. Och så måste det alltid blifva, när man icke vill draga ut konsekvensen af sina handlingar. Eller kanske man här kan tillämpa det ryska ordspråket, att den som är mätt, förstår icke den som är hungrig!

Nu vet jag väl att det rika lefvande lifvet icke är ett räkne-exempel der två gånger två alltid blifver fyra, utan att sådana faktorer måste tagas med som låta produkten utfalla än med tre och än med fem, men man bör icke stanna vid sådana resultat, icke nöja sig med den mänskliga bristfällighetens missräkningar. Villkoren och lönen för kvinnoarbetet i allmänhet äro sålunda dels otillräckliga, dels orättvisa, — tänkom oss exempelvis skjortsömmerskans få ören för hvarje plagg och en Pattis många dollars för hvarje ton, — och här torde vi alltså kunna söka tidens största lyte.

* * *

Samma vår tid bjuder oss dock många förtjänster att välja på, och äfven här är icke lätt att bestämma sig för den största, äfven här växla individuella åsigter påverkade af olika omständigheter. Ger man dock frågan äfven här en mera vidsträckt innebörd, tager den i stort, så torde dock många enas derom, att det som är nytt och därför just en nutidens företeelse är väckandet af allmänanda och medborgarsinne hos kvinnan, känslan af solidaritet med och ansvar för andra, af att vara människa först och kvinna sedan. "Skall jag taga vara på min broder?" blifver äfven för henne en Kainsfråga, som hon inför sitt samvete själf måste besvara och som ett lifvets mål måste för henne stå, största möjliga lycka åt största möjliga antal, icke blott åt mig och de mina. Äfven flickans uppfostran sträfvar nu att bilda karaktärer, icke blott utveckla talanger, lära för lifvet icke för skolan enligt det gamla visdomsordet. Och samhörigheten med det hela skall i samma mån det gör hennes eget lif rikare, också sätta henne i stånd att bättre gagna det allmänna. I alla tider har barmhertighetens tjänst för henne öppnat vida arbetsfält och många äro de hvilkas namn stå inskrifna i dess gyllene bok, många hvilka i kärleksverksamhet gått i spetsen för de djupa leden af pligttrogna, själfuppoffrande, tjänande systrar. Men på andra gebiet finna vi ej många som verkligen lemnat spår i tidens sand, lemnat efterföljansvärda, uppmuntrande föredömen. Ofta har handlingskraften brutit sig väg på ett abnormt eller missriktadt sätt, som hos en Charlotte Corday eller Jeanne d'Arc, och inflytande på världshändelsernas gång har i allmänhet blott öfvats, till ondt eller godt, af krönta hufvuden eller kurtisaner, från forntidens grymma

tjuserska Kleopatra till Indiens nuvarande herrskarinna Drottning Victoria.

Vår tid är en nivellerings tid, och då jag nu tror att kvinnan rycker upp i ledet och icke längre som S. A. Hedin en gång sagt "är en hämsko på den fria tankens lopp, en fördomarnas mur mot dess fordringar", tror jag dock att verkligt utmärkta, ledande, epokgörande kvinnor som trycka sin stämpel på den riktning de inslagit, ännu länge blifva mycket sällsynta. Jordmånen är för litet beredd, har för nyligen börjat bearbetas och mycken mark ligger ännu obruten. Det var ju ock naturligt, att då för några tiotal år sedan arbetet började med hvad som då kallades kvinnans emancipation, ropet på *rätt* som då höjdes var det mest högljudda. Vår tid fogar dertill ordet *pligt* och är medveten att hvarje rättighet medför en skyldighet. Att detta tidens kraf erkännes kan väl knappt förnekas; — att det icke hörsammas är en annan sak, att ännu ofta kvinlig feighet kallas för försigtighet, svaghet för godhjärtighet, dådlös slapphet för ödmjuk anspråkslöshet, det kan icke heller förnekas. Men det är dock mycket vunnet med att ha' ändrat signaler, fått målet klarare, idealet högre stäldt. Tycker nu någon att detta är ett hårdt tal och frågar hvart det specifikt kvinnliga tager vägen, behaget, mildheten, offervilligheten, de vanliga dygder som icke endast försköna lifvet utan göra det värdt att lefva, så svaras att det är sörjdt för att träden icke växa upp i himlen, och naturen själf, denna underbara makt som människan blott kan beherrska genom lydnad för dess lagar, ser nog till att das ewig weibliche icke förkväfvcs, icke dör ut.

Alltså, i höjandet af kvinnans allmänanda, vidgandet af hennes åsichter, stärkandet af hennes ansvarskänsla skulle vi finna ett af tidens största framsteg. Äfven här må ett belysande exempel tillåtas: Förliden sommar på Pariserutställningen voro tre damer tillsammans på ett kafé. Vid mottagande af likviden för det som efter ett odrägligt dröjsmål serverats, sade upppassaren halfhögt till en kamrat, troligen i tanke att utländingarne icke skulle förstå: "Tiens, ces dames sont généreuses!" — "Huru, icke noga om slanten? Comment, pas dures a la détente?" blef det frågande svaret, åtföljdt af den vanliga mångtydiga fransyska axelryckningen. Då den betalande af sällskapet tillfrågades om hon verkligen varit så ovanligt frikostig, svarade hon nej, men tillade att

hon noga följde bruket i detta fall i de land hon besökte. "Fruentimmer", sade hon, "blifva så ofta illa bemötta just emedan de ej iakttaga sådant, och jag för min del anser det som en skyldighet mot mina medsysstrar att söka rätta detta, att själf handla så som jag vill att alla till allas gemensamma bästa skulle göra." Det bör kanske tilläggas att den ifrågavarande damen var från den stora republiken på andra sidan Atlanten.

Det adertonde århundradets lösen var ju som vi veta: frihet och upplysning; det nittondes kan vara frihet och ansvar, och det tjugondes måhända blifver frihet och kärlek, som i dagens moderna språk kallas altruism, och som från urminnes tid funnit sitt uttryck i budet: Älska din nästa som dig själf!

Att med afseende på kvinnan det illa uppskattade arbetet är tidens största lyte och den nyväckta ansvarskänslan dess största förtjänst, har jag nu i några allmänna drag sökt ådagalägga. Jag har dervid hufvudsakligen utgått från min erfarenhet om de förhållanden som i vårt land omgifva oss, och skall med lifligt intresse höra huru de som icke hafva "framtiden bakom sig", de som äro målsmän för den nya tiden, till vidare behandling och utredning upptaga det innehållsrika diskussionsämnet.

Ett bref från 1810 om Carl Johan som kronprins.

Det Bernadotteska namnet och Carl d. XIV Johans personlighet hafva nyligen framträdt under till viss grad ny belysning i tvänna märkliga literära arbeten. Baron U. Vrangell har i sin biografiska skizz: "Från Jean Bernadottes ungdom" meddelat värdefulla upplysningar om den Bernadotteska släkten, den unge Jeans familjelif, hans ungdomsförhållanden och hans lefnadsbana ända till dess han som Prins af Ponte Corvo kallades till arftagare af Sveriges tron. I Hans Gabriel Trolle Wachtmeisters, af Elof Tegnér's skickliga penna redigerade anteckningar, möter man deremot en fängslande

karaktäristik af den svenske kronprinsen och konungen Carl d. XIV Johan såsom människa och politisk personlighet.

Wrangel slutar med ett bref från Bernadotte till hans broder, innehållande underrättelsen, att han kallats att varda svensk tronföljare och slutande med förklaringen att han "aldrig haft en önskan i denna riktning" men att, då ödet kallat honom att uppstiga på den store Gustafs tron, han vill söka att fylla sitt värf "*sans orgueil ni faiblesse*".

Glanspunkten af Wachtmeisters skildring utgöres af Karl Johans ingripande i de världshistoriska tilldragelserna af 1812. Härom yttrar antecknaren, sedan han skildrat huru under riksdagen i Örebro kronprinsen oafåtligt verkat för att i Tyskland och Turkiet stäcka Napoleons öfvermakt och motarbeta hans nu mot Ryssland riktade eröfningsplaner följande (sid. 302): — — "Om Napoleon skulle duka under i den ännu oafgjorda striden, så är det i dessa träkojor på stranden af Hjelmaren, som hans ofärd och Europas frihet bereddes af en bland hans fordna vapenbröders hand."

Då nu dessa minnen från Karl Johans både ungdomstid och storhetstid kommit att framstå såsom ett ämne för dagen, torde det ej vara utan allt intresse att taga kännedom om en liten episod under hans resa genom Wexiö och Jönköping sedan han landstigit i Helsingborg och der emottagits af Excellenserna von Essen och Toll, som skulle vara honom följaktiga på resan till Stockholm.

En sådan episod återfinnes i ett bref från en ansedd, äldre dam, fröken H. E. Silfverskiöld, bosatt i grannskapet af Jönköping. Brevet har sitt intresse äfven såsom prof på den tidens kvinliga brefstil. Det tillhör en vän af Dagny och med hennes benägna tillåtelse meddela vi det här nedan oförändradt, så till innehåll som stafning. *)

Husqvarna den 30 Oktober 1810.

Bästa goda Jacquette,

Förlåt at jag dröjt så länge med at besvara dit kiära

*) Fröken Helena Eleonora Silfverskiöld, inom släkten "tant Lena-Nora" kallad, vistades på Husqvarna hos sin syster, gift med brukspatron Ehrenpreuss. Hennes bror, Nils, var landshöfding i Vermlands län.

bref, men vår Kronprins var då länge i väntan och jag ville
 si honom först, innan som jag skref dig till; nu har jag sitt
 honom helt nära, vi voro i staden öfver natten hos fru Arnell,
 hvars hus var mäst midt emot prinsens logis, och vi voro
 en hel hop Damer som gick up då han åt; jag såg honom
 sittande, han är intet vacker, mer ful, men har något, je ne
 sais quoi, som imponerar, svarta lurfviga hår, som faller utan
 ordning i vackra lockar, eldiga mörka ögon, men hans blick
 är skarp; de commun med förre prinsen så har han en stor
 krokig näsa. Ack min Jacqueline, sedan man är gamal vorden
 och kan med kall blod betrakta menskior, hvad de äro be-
 synnerliga, det stolta könet par preference. En del här rege-
 rades af den fördomen, at en man kan af förfäders förtien-
 ster begagna sig sjelf, och de funno Bernadotte för högt up-
 satt, men han kommer, och här fins nu ingen, som icke gerna
 uphöjde honom än högre om det stod till, min Bror *) säger
 at hans aboard var värdig, affable och lätt; han har varit
 väl vuxen; Couren var här den talrikaste, här någonsin har
 varit, ty Boijen **) hade låtit et circulairebref gå i hela länet
 till all noblesse, at infinna sig; här var så trångt i staden
 at et rum öfver natten betaltes med 5 Rdr, och i denna talg-
 nöd, öfver alt iluminerat; och i denna samling var nästan in-
 gen som intet prinsen hade något at säga åt, hvad tycker
 du väl? Hedenstierna, avocat-fiskal, var uti adelssuniform
 prinsen såg det på stunden och frågade honom, hvarför han
 intet bar l'uniforme du Corps; han talte med min Bror om
 Wermland och kiände anecdoter om det landet, han frågade
 unge Strotten, om han var gift, ja — vous êtes bien jeune,
 avez vous encore des enfans? Oui, deux svara Clas. Un
 bel ouvrage, sade prinsen. Äfven frågade han Fredric Ehren-
 preuss om han var gift och om hans föräldrar lefde; i Wexiö
 har han frågat Gref Mörner, huru många qvadrat mil
 som hans län innehöll; han visste det intet; nå längden
 och bredden då, sade prinsen, Mörner sade honom det, och i
 den samma moment, sade prinsen honom huru många qva-
 drat mil det innehöll. Hvad tycks om slikt? Det stolta Skåne
 skall ha mycket tyckt om honom; Bror Nils hade i går bref
 från Fredric Tornerhielm som med sin rika och energiqua
 éloquence beskriver Bernadotte charmant; han benämner äfven

*) Nils Silfverskiöld, landshöfding i Vermland.

**) Boije, landshöfding i Jönköpings län.

en hop particularitéer om Bernadotte, som äro till hans éloge, och säger at han på Balen i Ramlösa vant mycke bifall. Excelencen Essen åker hela vägen med prinsen, denne (näml. excellencen) var inqvarterad hos fru Arnell och kom om afton in i salen där vi alla voro samlade; han sade at det är en charme at åka med honom, ty han har den första conversation man vil önska sig. Är det intet underligt hvad stora gåfvor som Gud lägger ner hos dom, som hans Allmagt vil uphöja? det är mer än anor, éducation och alt hvad högmotet vil giöra giällande. — Mycken militaire var i staden, till den som höll vagt deltes ut till manskapet vin och pängar från prinsen — — — — —

Nu är det sent, god nat, älskade vän, unna oss ibland at få veta huru du och din Dotter, ni mår, och då du får si Bernadotte så säg mig ditt tycke; i lif och död vaken eller sofvande är jag din vän.

Humble Et Sincere.*

Till första April.

Skiss af *Anna Wahlenberg*.

Man skulle flytta. Det var bestämdt ända sedan i höstas, då husvärden inte ville sätta in en ny spis i stället för den gamla, som rökte, och fru Lind hade börjat att se på våningar redan i November. Men fastän man nu var i Mars var bostadsfrågan ännu icke afgjord, ty herr Lind kunde icke besluta sig. Han påstod att det stod tvåtusen våningar lediga och hade fått klart för sig, att man bara behöfde ha tålmod, för att nästan få bo gratis.

"Ja men hvar?" — frågade fru Lind för hvar gång han kom fram med denna förtröstansfulla försäkring. Hon var heller icke utan sinne för ekonomien och egde till och med ett visst medvetande om att hon i fråga om en del praktiska angelägenheter var sin man öfver-

*) Ett valspråk sådant som det hvarmed hon afslutar sitt bref, plägade den tidens korresponderande damer anlägga för att på en gång beteckna sina initialer — här H. E. S. -- och gifva uttryck åt sin känslogigtning.

lägsen. Hennes åsigt var att, fick man det sista, fick man också det sämsta, och en lägenhet med olägenheter var ingen god affär. Men grosshandlar Lind var och förblef emellertid fullkomligt nöjd och lugn i vissheten om sina tvåtusen våningar, och han bara hvisslade och sjöng, när hans hustru följde honom ut i tamburen om morgnarne och bad honom så vackert att försöka taga sig en liten stunds ledighet från kontoret för att gå och se på rum.

Det kom därför som en öfverraskning, när han en middag, bäst han stod der och bredde smörgås, lade knifven ifrån sig och såg på sin fru med en segerviss blick.

”Augusta du, i dag har jag varit och sett på en våning.”

Fru Lind tvärstannade i sin sysselsättning att knyta serveten på sin äldste son.

”Nej har du det! Nå-å?”

”Joo, jag har verkligen sett en, som är ganska trefflig.”

”Det har jag med. Hur var din? Fem rum?”

”Ja fem stora, präktiga rum och en liten jungfrukammare.”

”Det var alldeles som der jag var i förmiddags.”

”Alla möjliga bekvämligheter, skafferi, en hel mängd garderober, till och med badrum.”

”Badrum!” — Fru Lind lät sin herr son glida ur händerna, fastän hon märkt att han stått och fikat efter sockerskålen. — ”Det var väl inte på”

”Och trymå i salongen.”

”Hör du, hvad kostade den der?”

”Trettonhundra.”

”Jaså, då var det inte på Hamngatan.”

”Jo, visst var det på Hamngatan.”

Ja så var det. De hade varit precis på samma ställe. Samma våning. Lika många trappor upp. Enda skillnaden var den, att han hade talat med husvärden, häradsböfding Lundekvist, som oåterkalleligt begärt trettonhundra, och frun hade talat med värdinnan, som visserligen också begärt trettonhundra, men inte tyckts vara så omöjlig att gå in på billigare vilkor.

Fru Lind satte sig ned vid bordet med en liten lustig min. Hon kunde se temligen retsamt öfverlägsen ut, när hon satt så der och smålog.

”Du är just den rätte att gå och se på våningar, du Bengt. Du sade väl att du tyckte det var elegant med den der trymån, kan jag tro?”

Ja, det hade han verkligen sagt.

”Och att det var treffligt med badrummet?”

Jaa. Han tillstod äfven detta med den oskyldigaste min i världen och utan att vända sin uppmärksamhet från soppan. Inte heller kunde han neka till att han yttrat sin förtjusning öfver garderoberna och beundrat de målade taken. Hans hustru såg ytterst medlidsam ut, under det hon lade upp maten åt barnen. Slutligen gjorde han ett försök till försvar.

"Ja, men du tyckte ju också att det var trefligt?"

"Det kan väl hända. Men ser du, tycka är en sak, och se är en annan. Jag såg att golvet i tamburen var ganska fult, jag, och tapeterna i barnkammaren voro urblekta, och inte fanns det någon skänk i salen, och taklisten i salongen var litet sprucken i ena hörnet. Såg *du* det?"

"Nej."

"Och kakelugnen i sängkammaren hade blifvit stött nere vid golvet. Såg du det då?"

"Neej."

"Ja, men sån't der skall man se, om man skall gå och se på våningar."

Herr Lind skrattade. Det var så sorgligt ställt att några lexor aldrig gjorde någon effekt på honom.

Dagen derpå gick emellertid fru Lind efter aftal till Hamngatan för att försöka reparera sin mans dumheter, och hon hade gjort stor toalett för att kunna uppträda så imponerande som möjligt. Herr Lundeqvist skulle se att hans ifrågasatta byresgäster skulle bli en heder för huset.

Då hon kom till ort och ställe blef hon införd i en mycket elegant salong med brysselmattor, trymåer, och möblemanget delvis bestående af schäslonger och stolar, klädda med rödbrun sidendamast, delvis af brokiga fantasimöbler. Denna lyx väckte goda förhoppningar. Folk med tillgångar behöfva ju icke vara så nogräknade om ett eller par hundra kronors mindre hyra.

En dörr gick upp. Värden kom in med ett charmant leende på sitt fetlagda ansigte och helsade mycket artigt. Men då fru Lind nämnde våningen två trappor upp, fick han genast ett allvarligt uttryck och strök tillbaka sina långa polisonger.

"Jaa, det är en särdeles vacker våning."

Fru Lind smålog älskvärdt reserveradt.

"Åhja, om man blundar för några småsaker."

"Några småsaker...?"

Men hon gaf honom inte tid att komma fram med sina veder-

läggningar och lofsånger utan berättade raskt att hon redan sett på våningen och talat med hans fru, som begärt elfvahundra kronor.

"Elfva hundra! Nej, min bästa fru...!"

Han ruskade på hufvudet.

"Ja, det vill säga, det lät åtminstone som om det kunde bli så, fastän det var fråga om tolf, det får jag då lof att erkänna."

"Nej, det är också ett misstag. Jag kan inte förstå, att min hustru kunnat uppge den summan. Våningen kan omöjligt släppas under trettonhundrafemtio eller möjligtvis tretton."

"Verkligen!"

"För öfrigt är den så godt som uthyrd. Det var en grosshandlar Lind — vid Skeppsbron, om han är bekant?"

"Ja."

"Han var här i går och såg på den och var mycket förtjust. Jag väntar honom hit i hvar stund."

"Men han kommer inte i dag. Han hade inte tid."

"Hur...!"

"Förlåt", sade lilla fru Lind och smålog ännu förbindligare, "jag borde ha presenterat mig genast. Grosshandlar Lind är min man".

Det blef bugningar och förklaringar. Härads höfdingen bad henne stiga fram och sitta ned på den ena af de sidenklädda schäslongerna och var artigheten själf. Han kom underfund med att han känt hennes far och talade om ett äfventyr de haft tillsammans på järnvägen. Det artade sig till en riktig konversationsvisit, och våningen tycktes alldeles glömd, tills fru Fru Lind drog upp sin parfymdoftande näsduk och for med den helt eftertänksamt öfver läpparna, liksom hon erinrat sig någonting.

"Men min man sade er väl, att vi inte hade råd till en så hög hyra?"

"Tvärtom, han tyckte inte alls det var dyrt."

"Tyckte han inte?"

"Ne-ej."

Han var objäplig, den der Bengt! Och han som velat vänta så länge, för att det skulle bli billigare! Han tänkte visst på det billiga han! Hon suckade.

"Min man är litet obetänksam ibland", sade hon.

Herr Lundekvist smålog.

"Då är det väl att han fått en sådan liten förståndig fru."

"Och så sade han väl så, därför att han inte tänkte ta den", fortsatte fru Lind, förnöjd öfver denna sinnrika förklaring. — "Men

nu, när vi reflekterat, är det en annan sak. Jag försäkrar att vi inte ha råd att gå så långt."

Häradshöfdingen blef mycket förvånad. Han hade alltid trott att grosshandlar Lind vid Skeppsbron var en af våra solidaste affärsmän, och hvart man vände sig, hörde man ju detsamma.

Förgylldt bete! Men hon var inte så dum, så hon lät fånga sig. Hon for åter med näsduken öfver läpparne och började beklaga sig. Visserligen var hennes mans affär säker, men den var långt ifrån så gifvande, som folk trodde, och man fick tänka sig för hvad man gjorde. De kunde inte gå längre än till tolf hundra.

Det var samma förhållande med värden. Han fick också lof att tänka sig för och kunde icke gå längre än till tretton. Han hade en moster, som rådde om halfva huset, och man vet hur gamla fruntimmer äro, när de få sina inkomster minskade. De gräma sig för hvart enda öre.

Fru Lind suckade och häradshöfdingen suckade. De hade båda tyckt, att det skulle varit så roligt om de kunnat komma öfverens. Fru Lind hade verkligen fäst sig vid våningen, och herr Lundekvist hade fäst sig vid hyresgästerna. Det är en stor fördel om man trifs tillsammans, och det var bra tråkigt att man inte kunde bli ense, sannerligen högst ledsamt!

"Och när det är en så liten summa, som skiljer", sade värden.

"Ja, så obetydlig", sade fru Lind.

Det var heller inte rådligt att dröja med att bestämma sig, ty det hade varit flere, som reflekterat på våningen. En herr Salomon hade också varit uppe i går och förklarar sig mycket förtjust. Han skulle komma igen i eftermiddag.

"Om vi bara hade råd!"

"Ja, om jag bara inte hade min moster . . ."

Fru Lind fick en god idé.

"Fråga henne", sade hon.

"Hon är olyckligtvis på landet", svarade häradshöfdingen och strök sina polisonger. — "Och för resten är det inte lönt."

De funderade en stund, och så fick herr Lundekvist en idé.

"Om jag skulle gå och tala med er man!"

"Det är heller inte mycket lönt."

"Men om jag skulle försöka. Hvilket nummer är det vid Skeppsbron?"

Fru Lind teg ett ögonblick.

"Då vore det bättre", sade hon, "om ni ville komma hem till oss

i eftermiddag. Min man har så mycket utgöra i dag, så han träffas kanske inte på kontoret.”

”Jaså.”

Man tog afsked på det hjärtligaste. Häradsbördingen hoppades att fru Linds far mätte bra, och att affären skulle bli uppgjord i eftermiddag. Inte skulle de skiljas på det här sättet.

Då fru Lind kom ner på gatan igen vandrade hon litet modstulen hemåt, men plötsligt greps hon af en ingifvelse, vände om, och tog vägen nedåt Skeppsbron.

Man kunde inte veta hvad den der herr Lundekvist kunde taga sig till. Han hade velat gå till hennes man på kontoret, ville förstås helst tala med honom ensam, och det var inte sagdt att han fäste sig vid öfverenskommelsen att gå hem till dem. I alla fall var det bäst att Bengt var beredd.

Hon träffade honom i det innersta kontorsrummet, upptagen af den angenäma sysselsättningen att frukostera på en portion kyckling och en halfbutelj vin. Om det nu var detta bestyr, som satte honom i godt humör, eller det bara var ett allmänt lättsinne, som besjälade honom, är svårt att afgöra, men han upptog underrättelsen om sin hustrus misslyckade mission med en nästan opassande munterhet, som gjorde henne riktigt förargad. Han hade då aldrig något allvar med sig! Det såg ut att vara honom likgiltigt, om han fick tak öfver hufvudet eller ej.

”Hvad skall jag säga honom ifall han kommer hit då”, frågade han. ”Ska vi inte ge trettonhundra? Det blir bara 25 kronor mer i kvartalet.”

”Det är mycket för mycket!”

”Ja, då ger vi det inte, eftersom du inte vill.”

Det knackade på dörren och kontorspojken anmälde att någon ville tala med grosshandlarn. Han torkade sig om läpparne med serveten, lade den ifrån sig och gick ut.

Fru Lind spratt till. Innan dörren stängdes hade hon hört den främmandes röst. Det var ingen annan än herr Lundekvist. Hur hade han kommit hit så fort? Han måste vara särdeles angelägen! Det kunde inte hjälpas, hon måste lyssna vid dörren.

”Frun har väl redan telefonerat?”

Jaså, han var rädd för henne. Hon smålog för sig själf.

”Nej, det har hon inte”, svarade grosshandlarn trovärdigt, och herr Lundekvist tycktes bli lugnare. De skrapade med stolar, och derefter började häradsbördingen berätta, att strax efter det frun gått hade en herr Salomon kommit upp för att taga våningen. Men som

herr Lundekvist inte kände mycket till denna person, hade han sagt att våningen till hälften var bortlofvad och bedt honom komma igen om ett par timmar. Och därför var han nu här för att höra om inte herrskapet ville bestämma sig med detsamma. Det vore naturligtvis roligast att ha med solidt folk att göra.

Fru Linds hjärta klappade, der hon stod tryckt mot dörren. Hvad skulle Bengt svara?

Hans behagliga röst höjde sig lugn, nästan likgiltig. Ja, de skulle gärna taga våningen, om de fick den för tolfhundra.

Det var omöjligt.

Ja, då var det beklagligt att ingen affär kunde bli af.

Häradshöfdingen pläderade, berömde både våningen och herrskapet Lind, försäkrade att de inte skulle ångra sig, och att hyran var alldeles för billig ändå. Men det gjorde ingen verkan. Grosshandlarn förklarade med den största beslutsamhet och det orubbligaste allvar, att det inte tjänade någonting till att resonnera vidare om saken. Det var ingen pardon. Herr Lundekvist måste stiga upp och taga afsked. Man tackade hvarann ömsesidigt utan att precis säga hvarför, och dörren öppnades och stängdes igen.

"Ja", sade grosshandlarn, då han kom tillbaka till sin fru, "nu har jag sagt nej, som du ville."

Hon svarade alls ingenting och såg butter ut.

"Då är du väl nöjd?"

"Jaa. — Men det var allt en vacker våning!"

"Visst var den vacker!"

"Och badrum! Det som alltid varit min dröm! Barnen hade kunnat få bada hvarenda dag."

"Och vi själfva med!"

"Läget var också så utmärkt trefligt."

"Nå, det är väl inte värdt att sitta och sörja öfver det der mera. Du ville ju så ha det."

"Ville jag! Jag ville bara ha det så billigt som möjligt. Du kunde väl ha försökt litet mera med honom. Hvarför skall du alltid vara så tvär!"

"Nej, hör du Augusta . . ."

"Jo, vet du Bengt . . ."

Det knackade återigen på dörren och kontorspojken stack in hufvudet.

"Nu är den der herrn här igen."

"Hvilken?"

"Han som gick nyss."

Herrn såg på frun, och frun såg på sin man, och så logo de mot hvarann. Det ryckte till och med ännu i grosshandlarns ansigte, då han tog i dörrlåset, men han beherrskade sig fullkomligt och gick ut i andra rummet med alldeles samma min, som när han förra gången tog emot herr Lundekvist.

Denne stod der med hatten i hand och strök sig om polisongerna.

"Det är för märkvärdigt", sade han leende och skyndade emot grosshandlarn. — "Det är alldeles, som om det skulle vara skrifvet i ödets bok, att herrskapet skulle komma att bo hos mig, för just som jag kom ner på gatan, så möter jag min gamla moster, som rår om halfva huset, och hon tyckte att det inte var värdt att hålla så strängt på de der hundra kronorna. Så om herrskapet vill..."

Grosshandlar Lind var en belevvad man, som visste att finna sig i alla situationer. Han förundrade sig inte alls öfver det der lyckliga mötet utanför porten och låtsade inte en gång om den gamla mosterns tillvaro. Det enda han bekymrade sig om var, hur det skulle bli med herr Salomon, som ändå ville ge trettonhundra.

Häradshöfdingen blinkade och smålog.

"Han får gå. Solida hyresgäster äro i alla fall värda hundra kronor mer än andra."

Detta resonnemang var så obestridligt klokt och förträffligt, att grosshandlarn inte kunde underlåta att skänka det sitt högsta gillande. Man blef de bästa vänner i världen. Herr Lundekvist talade om att han kände herr Linds svärfar, herr Lind bjöd herr Lundekvist en cigarr, och kontorspojken skickades efter blanketter till hyreskontrakt.

Det blef en ganska lång väntan för fru Lind derinne i det innersta kontorsrummet. Men hon var nöjd och tålig i sin ensamhet, och när hennes man äntligen kom in igen, tog hon emot honom med öppen famn och strålande ögon.

"Ser du det, jag visste väl att han skulle ge med sig. Så är det när man har en liten förständig hustru".

Herr Lind skrattade.

"Jaså, är det din förtjänst!"

"Ja, hvems skulle det annars vara?"

Hon såg på honom både strängt och allvarsamt. Den äran kunde väl ingen taga ifrån henne.

"Det beror på hur man tar det", sade han.

"Hur man tar det! Kan du neka till att jag förtjänat hundra kronor i dag!"

Han nekade inte, men skrattade fortfarande helt ogeneradt.

"Hvarför skrattar du?" sade hon litet stucken.

"Ska' vi dricka en skål, Augusta", sade han och tömde återstoden af vinet i glaset, "en skål för en karls réela nej, i motsats till..."

Hon var ganska röd, då hon svarade:

"Det finns ju inte en droppe kvar åt mig — och inte vet jag heller om jag *vill* svara på skålen."

"Ja, ni äro ohjälpliga", sade grosshandlaren skrattande — "men, jag dricker den jag", och dermed tömde han glaset.

Lina Nordvall.

Den alltför tidigt bortgångna fröken Lina Nordvall, född 1832 var en kvinna, som förenade mannens tankeskärpa och kraft med sitt köns hjärtevärma och förmåga att lefva för andra. Den resliga, raka gestalten, det uppkammade hvita håret, de lifliga ögonen och den raska gången, allt vittnade om mod, drift och företagsamhet. Men talade Ni vid denna manhaftiga dam om hennes nödställda skyddslingar, fann Ni er ansigte mot ansigte med en person, som egde kvinnans hela ömhet och deltagande, och hvars tårade blick vittnade kraftigare om kärlek och medlidande än t. o. m. hennes väl uttänkta och praktiska förslag till de nödställda tjänstflickornas hjälp. Utan denna lyckliga förening af godt hufvud och varmt hjärta skulle Lina Nordvall ej förmått utföra sina vackra lifsuppgifter dels som grundarinna och föreståndarinna för *Herberget för unga kvinnor, Klara Ö. Kyrkogata 7*, dels som sekreterare i den Brittiska och kontinentala federationens svenska afdelning under de 10 första bekymmersamma åren af denna förenings tillvaro.

En nyttig beredelse för dessa lifsgärningar fick Lina Nordvall såsom biträde på sin faders dispaschör Nordvalls kontor, der hon uppsatte invecklade dispaschräkningar och skötte affärskorrespondans. Då agitationen för bildandet af den Brittiska och kontinentala federationen nådde äfven vårt land, slöt hon sig redan tidigt till denna rörelse. Genom ett aftonföredrag i Blasieholmskyrkan af C. O. Berg fick hon för

sta aningen om det gräsliga elände, som döljer sig under det respektabla samhällets yta. Hon gret och grubblade hela natten och kunde ej på flere dagar komma till lugn. Hennes innerliga deltagande för de olyckliga offren gjorde henne till nitisk anhängare och befordrare af federationens syfte. Öfvertygelsen och nitet ökades med den ökade erfarenhet af nuvarande missförhållanden, som hon under beröringen med en mängd värnlösa kvinnor inhemtade. Hon var med om uppsättandet af den petition för afskaffande af polisförordningen om prostitutionens reglementering, som undertecknad af 2500 kvinnor, deribland flere framstående, öfverlemnades till K. M. i Dec. 1883. Flere gånger deltog hon i anordnandet af föredrag och diskussionsmöten för kvinnor, allt till främjande af sedlig renhet, förbättrad uppfostran och en mer betryggad ställning för arbeterskor, tjänarinnor och andra obemedlade, värnlösa kvinnor.

Från att i början blott hafva som grundarinna ordnat och öfvervakat Herberget, flyttade hon under de sista åren och efter sin gamla moders död in i hemmet och egnade derefter hela sin tid och omtanka åt detta och åt federations-saken. Allt klarare insåg hon, att ingen välgörenhet är mer fruktbringande än den, som går ut på att förekomma synd och nöd.

Hennes arbete lönades med hastig och rik framgång. Herberget behöfdes och begagnades flitigt. Det öppnades i Januari 1881. Under dess 9-åriga tillvaro hafva platser anskaffats åt inemot 2000 tjänarinnor och tillfälligt skydd lemnats åt tusentals oerfarna rådvilla flickor, som utan denna säkra fristad kanske blifvit rof för den lurande förförelsen. Under 1888, det sista år för hvilket redogörelse är tryckt, var omsättningen på Herberget lifligare än någonsin. Logis hade gifvits åt 584 flickor, och af dessa hade 388 fått platser, 27 fått bostad hos släktingar, 2 efter goda råd återvändt till lemnade tjänster och omkring 30 rest till hemorten eller till Amerika. Blott 4 hade blifvit bortvisade för oordentligt uppförande, hvaremot 52 lemnat Herberget utan att vidare låta höra af sig o. s. v.

Man har förebrått Fröken Nordvall att genom sitt Herberge hafva lockat tjänsteflickor från landet upp till Stockholm. Hon har tvärtom gjort allt hvad hon kunnat för att afstyra dylika flyttningar. Under Herbergets första år tryck-

tes i flere tusen exemplar en liten skrift tillegnad tjänarin-
nor på landet, och i hvilken de varnades för att flytta till
Stockholm utan att förut hafva betingat sig arbete eller plats.
Denna skrift sändes till presterskapet i hela vårt land med
anhållan att delgifva densamma åt vederbörande. Det har
lyckats fröken Nordvall att öfvertala ett stort antal tjänste-
flickor, som saknade vana vid stadslifvets sysslor, att åter-
vända till det enklare landtlifvet. Omöjligt är att kunna
beräkna hur många kvinnor blifvit genom Herbergets verk-
samhet räddade från att sjunka ned i förtviflans och vanärens
djup, på hvars rand de ensamma och skyddlösa stapplade, då
det människovänliga hemmet öppnade för dem sina portar och
dermed möjligheten till hederligt förvärf.

Lina Nordvall var också en nitisk medhjälperska vid
bildandet af Nattasylet för kvinnor, Riddargatan 9, och har
säkert genom sin erfarenhet och sitt praktiska förstånd varit
en god rådgifvarinna för den franske pastor Bach, hvars män-
niskovänliga nit varit främsta drifkraften för inrättandet af
denna välgörande anstalt. Nattasylet och Herberget komplet-
terade hvarandra; det förra sökte främst upprätta från, det
senare skydda för fall.

Herberget har under fröken Nordvalls långa sjukdom
föreståtts af hennes vän och mångåriga medhjälparinna frö-
ken Svenson, åt hvilken hon också uppdrog dess framtida
vård. Man har skäl hoppas, att den goda inrättningen skall
under hennes ledning kunna fortgå och allt framgent bereda
utkomst och skydd åt ensamma, värnlösa kvinnor.

Under en lång och plågsam sjukdom sökte och fann Lina
Nordvall kraft och frid hos den Gud, hvars hjälp och väl-
signelse hon ofta utbedt sig under arbetet för Herberget.
Hon fick i rikt mått erfara sanningen af löftet: "den som
beder han får."

Edmund Gammal.

Literatur.

Sjukvård och helsovård. En handbok utarbetad af flere läkare under redaktion af *D:r C. Wallis* och *D:r F. W. Warfvinge*. 2 delar.

Af detta arbete omfattar förra delen: kemi, anatomi, fysiologi och helsovårdslära, och den senare behandlar: sjuksköterskans pligter, sjukdietetik, barns vård, de viktigare sjukdomarne, kvinnans slägtlif och kvinnosjukdomar, antiseptik och förbandslära. Enligt företalet har boken ett dubbelt ändamål och är afsedd dels att begagnas "såsom uppslagsbok och rådgifvare" för sjuksköterskor och väl närmast för kvinnor af den bildade klassen hvilka egna sig åt sjukvård, dels "att tjäna såsom ledtråd för helso- och sjukvården i hemmet", alltså som en s. k. "läkarbok" till rådfrågande i hem och vid privat sjukvård.

Med afseende på denna sistnämnda uppgift torde boken icke komma att visa sig i allo tillfyllesgörande. Den innehåller dels för mycket, dels för litet. För mycket, för så vidt som de anatomiska och kemiska afdelningarna och ännu mera de från ingenjörernas område lånade styckena äro för vidlyftiga, för mycket vetenskapliga och alltså till det mesta torde blifva en förseglad bok för de husmödrar hvilka skulle taga boken i bruk. För litet åter, för så vidt som de till den praktiska sjukvården hörande afdelningarna äro dels något knapphändiga och dels ej rätt lyckligt uppställda. Men främst för så vidt som de kirurgiska anvisningarna endast representeras genom afdelningen om antiseptik och förbandslära samt genom spridda notiser i de öfriga afdelningarna. Boken lemnar alltså den hjälpsökande så godt som utan hjälp eller vägledning i många fall af trängande nöd och fara. För litet innehåller också boken säkerligen i ett annat afseende, nämligen hvad beträffar den viktiga desinfektionen, hvilken behandlas på endast två sidor. Och dock är detta just ett ämne, i hvilket en husmoder torde söka noggrann och praktisk anvisning för sitt handlingssätt vid eller efter fall af smittosam sjukdom.

Det kan väl ock knappt hafva varit bokens hufvudsyfte att gifva fullständig handledning i dessa fall. Andra arbeten finnas också redan i denna väg, bland dem särskildt Tigerstedts illustrerade helsovårdslära.

Deremot torde bokens förnämsta och i första rummet gifna syfte vara, som nämndt, att utgöra dels handbok, dels repetitorium och uppslagsbok för "den efter genomgången kurs i mera själfständig verksamhet utgående sköterskan." I detta afseende bör arbetet i många fall motsvara äfven långt gående fordringar. Det kan dock till en

början sättas i fråga om den kemiska afdelningen öfverhufvud varit behöflig. Den som skulle kunna använda densamma, har säkert på annat håll inhemtat hvad här meddelas. Denna afdelning synes ock mindre väl uppställd för så vidt betraktelser öfver luft, jord och vatten m. m. förekomma redan i början och innan läsaren fått någon inledande kännedom om de allmänna kemiska och fysikaliska processerna. Äfven följer af denna uppställning att kemiska föreningar, stundom af nog invecklad sammansättning, behandlas innan de i dessa föreningar ingående grundämnen blifvit beskrifna. Af liknande omkastning lider äfven i någon mån afdelningen om anatomi och fysiologi. Här förekomma brister i dispositionen, särskildt deri att flerstädes stycken och länsatser ur patologien tränga sig in i den fortlöpande anatomiska och fysiologiska beskrifningen, att sinnesorganen beskrivas före nervsystemet m. m. *) I afseende på helsovårdsläran är redan omtaladt att framställningen deraf är för knapp för bruk i hemmet. Än mera är denna anmärkning befogad om man tänker sig boken såsom ledning för sjuksköterskor i själfständig verksamhet. Der göres visserligen behof af detaljerade föreskrifter.

Fortfarande ur synpunkten af bokens användbarhet såsom handbok för yrkessköterskor, torde man vara berättigad att om innehållet i andra delen uttala följade omdömen: D:r Warfvinges uppsats om *sjuksköterskans egenskaper, pligter och åligganden* är genomgående god och nyttig ehuru möjligen äfven här för mycket ingenjörs-detaljer förekomma. D:r Hellströms afhandling om *barnavård och barnasjukvård*, på det hela taget god, ehuru den ej gör öfverflödig Abelius kända arbete. D:r Johnsons om *dieten i akuta och kroniska sjukdomar* skall blifva af stort gagn, helst af sådan undervisning förut icke mycket finnes; måhända hade det ej varit olämpligt att här införa Alméns mycket anlitade tabeller öfver olika födoämnens näringsvärde. D:r Warfvinges redogörelse för *de viktigare och allmännare förekommande sjukdomarne* synes något ojämn; om somliga sjukdomar är medtaget för mycket, om andra (t. ex., sockersjukan vid hvars behandling diet och allmän vård dock är af hufvudsaklig vikt) för litet. Innehåller likväl saker af stort värde och står på egen botten, är ej blott eftersägning. D:r Karolina Widerström: *om de kvinnliga könsorganen, deras funktioner samt deras vanligaste sjukdomar*, är till framställningen god och bör blifva af mycken nytta, helst som populära afhandlingar om kvinnosjukdomar

* Må hända förtjänar här omnämnas en af Ina Almén bearbetad populär fysiologi som, i förhållande till omfång och pris, gifver en god kunskap om människokroppen.

hos oss hittills saknats. D:r Permans *antiseptik och förbandslära*, synnerligen god och användbar.

Men hvar, vi upprepa det, är den kirurgi som icke fått rum inom ramen af förbandsläran eller återfinnes bland de allehanda kirurgiska anvisningar som upptagas i andra afdelningar? Om yttre skador och bulnader, om främmande kroppar i öga, öra, svalg m. m., om bräck, med ett ord om flera af de ofta förekommande fall som kräfva beskrifning i en dylik handbok finnes litet eller intet. Just härvid kunna goda anvisningar vid många tillfällen rädda lif och helsa. Denna ofullständighet, såvida den ej möjligen genom en kommande del afhjälpes, minskar i viss grad arbetets användbarhet, och man måste därför komma till det slutomdömet att detsamma, i trots af många och betydande förtjänster, icke i allo genomfört det program som författarne i företalet själfva uppställt. X.

Stockholmstyper förr och nu tecknade af Claës Lundin; Stockholm, Fr. Skoglund's förlag.

Med ett välkommande leende öppnar man denna bok som gifver ett nytt bevis på den kände krönikörens outtröttliga flit och ständigt vakna intresse för allt som rör den stad, hvars äkta barn han är. Mälardrottningen, det Stockholm som *är* och ännu mera det Stockholm som *var*, skildras här i en serie med lätt hand tecknade bilder. På de första bladen, der ordet föres af "min vän författaren", kallas detta att skrifva tidsenligt för vårt nervösa århundrade och i öfrigt får man, alltid i samma lekande något själfsvåldiga ton, en slags redogörelse för motiverna, arbetssättet, "de lokale forhold" vid tillkomsten af dessa uppsatser, med älskvärd blygsamhet af förf. själf kallade "småkrafts". Bland skisserna, uppgående till ett antal af sexton, finnas flera, hvilka med allt skäl kunna kallas för novelletter. Sådana äro *Brunnen i Parisgränd*, *Afrodite*, *Handtverkslif*, m. fl. af olika värde, en och annan något antikveradt schablonmässig men erbjudande en stor omväxling i karaktärer och situationer, så mycket rikare som tiden äfven växlar, från 1820-talet till panoptikons och orientalistkongressens dagar. Af större intresse äro dock de berättelser hvilka röra sig om vissa samhällsklasser eller vilja kasta ljus öfver samhällsförhållanden, hvilka diskuteras som nutidens brännande frågor. Hit höra *Nytt och gammalt*, skildrande allt det ofog som bedrifves, det kaotiska virrvarr som herrskar i de stora nyuppförda hyreskasernerna, äfvensom *Från Mälardrottningens tron*, der den litterära bohémens slafilif särskildt i dagpressens tjänst, framställes med på en gång sakkännedom, medkänsla och verklig humor.

Att kvinnofrågan icke skulle blifva lottlös, därför borgade förf:s kända, i åtskilliga tidningsartiklar och föregående arbeten ådagalagda varma intresse för densamma. Här vilja vi påpeka *Bland fruntimmer* och *Alla vägar öppna*. Den förra visar oss hur en frisinnad ung kvinna har att kämpa mot fördomarna hos sitt eget kön, hur diskussionen öfver kvinnans likställighet med mannen, af damerna afklippes med: "Låt oss framför allt vara kvinliga!" samt hur herrarnas omdömen och åsigtger utmyнна i: "Hon har kortklippt hår. Då är hon en af de rätta. För öfrigt är hon ful." Något oklart och sväfvande tyckes dock den literära storheten, friherinnan, vara uppfattad. Med sådana inkonsekvenser som förf. tilldelat henne, kan ingen ledande ställning intagas och bibehållas.

Klar och kraftig i all sin hårda realism är deremot *Alla vägar öppna*. Det är en familjehistoria, till hvilken mångfaldiga motstycken kunna sökas i vårt land. Hvar och en torde inom en mer eller mindre trång krets af vänner och bekanta kunna återfinna denne embetsman, byråchefen, som efter ett gladt Upsalalif blott hade två utvägar: att göra cession eller att gifta sig. Han valde det senare, fick sina ungarlsskulder nästan betalda, lefde lyckligt och skickade sonen i sin tur till universitetet. Dottern erhöi en s. k. vårdad uppfostran, genomgick en ansedd flickskola och talade om studentexamen, hvilket modern fann gudlöst och fadern kallade "modernt prat". Dervid var intet att göra och hon växte upp, blef en ung dam i societeten, for på baler och väntade på friare. Så dog byråchefen. "Husets ställning är mycket dålig", "han lefde på gamla skulder" så lydde vännernas eftermäle. Nu vaknade Almas företagsamhet. Enkepensionen var liten, brodern skulle fortsätta sina studier — naturligtvis på skuld, — och Alma vill förtjäna sitt uppehälle. Med otillräcklig underbyggnad och bristfälliga kunskaper, är hon för ärlig att åtaga sig undervisning. Först försökes handarbetet och hon är klok nog att icke blygas för att sy för betalning; men efter ett års ihärdigt arbete blir det henne tydligt att hon ej kan lefva på denna förtjänst. Så går hon till en välvillig farbror, som försäkrar henne att nu alla områden äro öppna för kvinnan, hon kunde välja hvilket yrke som helst. "Kunde hon bli ingenjör?" Nej, icke utan att först genomgå tekniska högskolan. "Kunde hon få studera der?" Nej, det fick hon visst inte, och hvarför skulle också fruntimmerna gå i vägen för karlarne? — Nu begifver hon sig till en annan gammal vän, hofrättsrådet, som ger henne två goda råd: att söka anställning som renskrifvare med tjugufem kronor i månaden, och att rätta munnen efter matsäcken. "Men det är alls ingen matsäck. Det är ju på sin höjd en svältpåse!" utbrister Alma.

Ett försök på en tidningsbyrå slår icke heller väl ut och slutligen söker hon plats som kontorsbiträde hos en affärsman, som endast använder fruntimmer. Denne herre är stor vän af kvinnosaken och lika liberal i ord som motsatsen i fordringar. Samma arbete men icke samma lön som ett manligt biträde. "En kontorist är en kontorist, vare sig man eller kvinna, men ser ni, ett fruntimmer *behöfver* inte så mycket som en karl." Man förstår Almas invändningar och hur hon talar sig varm, halft förskräckt öfver sin egen dristighet ty om många tänka som hon, är det blott få som våga så yttra sig. — Förf. slutar berättelsen med följande sens moral, ungefärligen sålunda uttalad af en bankfröken med half inkomst mot hvad männen uppbära. "Vi nöja oss med några hundra kronors inkomst, ty vi födas, klädas och härbergeras af nära anhöriga. Det är icke värdt att bråka för andra, för det der stora flertalet som icke har samma förmåner och som icke kan lefva på den låga inkomsten. För oss stå alla vägar öppna — för att vi ska ha nålpenngar. Att de män som skola lefva på sitt arbete få gå sysslolösa är ju helt naturligt, emedan det är mycket billigare att i affären använda fruntimmer." Detta är ju tänkvärda ord och många sådana finnas, många sanningar sägas under den lekande form som gör att de flerstädes lättare intränga. Förf. har gifvit oss en underhållande bok men dervid icke glömt att "med humle brygges mjödet, ej blott med honung", och vi tro att man ej skall ångra att hafva gjort bekantskap med dessa Stockholmstyper.

L. N.

Dräktreform-föreningen.

Denna förening, som stiftades 1886, och hvars styrelse alltsedan nitiskt verkat för den uppgift föreningen satt sig före, torde förtjäna här något närmare omnämnas. Såsom af namnet framgår, är föreningens mål att motarbeta det myckna i den nuvarande kvinnodrägten, som är rent af skadligt, och att åstadkomma praktiska, bekväma och ändamålsenliga, samt med hygienens fordringar öfverensstämmande klädedrägter för kvinnor och barn. Den föreställningen gör sig temligen allmänt gällande, att föreningens verksamhet inskränkt sig till framläggandet och förordandet af den s. k. fornnordiska kvinnodrägten — hvilken för öfrigt alls icke utgått från föreningen — och som denna dräkt på många håll mötte det mest energiska motstånd, så har en del af denna motopinion drabbat själfva föreningen. Ingenting kan likväl vara orättvisare än detta. För att gifva ett riktigare begrepp

om föreningens verksamhet, vilja vi här meddela att styrelsen utarbetat fullständiga underdräkter, af olika modeller, för fruntimmer, samt såväl under- som öfverdräkter för barn af alla åldrar, från och med det nyfödda barnet till den nästan vuxna skolflickan, för den sednare med särskildt afseende på lämplighet för gymnastiken. Äfven har föreningen låtit utföra modeller till en enkel, praktisk dräkt för arbetskvinnor, hvilka vid fyra särskildta tillfällen, i förening med upplysande föredrag, af några medlemmar af föreningens styrelse förevisats för kvinnor ur arbetsklassen. Dessutom har till föreningen af Fröken Lundin, Stockholms förnämsta sömmerska, skänkts en förträfflig klädning för blifvande mödrar, hvilken vi särskildt anbefalla till vederbörandes, såväl som till herrar läkares uppmärksamhet.

Sedan ungefär ett år tillbaka har föreningen anordnat en utställning af alla dessa modeller, jämte försäljning af mönster i Fröken Ohlsons modehandel, Blasieholmstorg 14, och sedan detta års början finnes der äfven tillfälle att få köpa och beställa färdiga klädesplagg af alla nyssnämnda slag, utförda efter föreningens modeller, omsorgsfullt och punktligt, af goda materialier, samt till relativt moderata priser. Särskildt torde få påpekas det tillfälle som här erbjuder sig för unga mödrar att, der det möjligen skulle befinnas för dyrt att beställa hela den lilla utstyrelsen, kunna få köpa en fullständig modellomgång småkläder, efter de nyaste, och af några af våra förnämsta läkare gillade och förordade modeller.

Vi kunna försäkra våra läsare, företrädesvis mödrar och uppfostrarinnor, att det lönar mödan att taga i skärskådande de resultat, som af Dräktreformföreningen åstadkommits under de få år den egt bestånd, och detta ehuru den haft ytterst små penningeresurser till sitt förfogande. Dess uppgift är utan tvifvel i hög grad behjärtansvärd, detta erkännes af såväl medicinska auktoriteter som annat förståndigt folk, och den förtjänar i sanning mera uppmuntran och ett allmänare tillslutande än hvad som hittills kommit dess sträfvanden till del.

För dem som tillfölje af denna lilla uppsats kunna känna sig manade att närmare taga reda på saken, vilja vi påpeka att Dräktreformföreningen har sitt årsmöte i dessa dagar, vid hvilket tillfälle kommer att framläggas en redogörelse för dess hittills varande verksamhet. Derefter vore meningen att få i gång en diskussion om bästa sättet att understödja och utvidga föreningens verksamhet, hvilken för närvarande, af brist på medel, måst betydligt inskränkas, oaktadt styrelsens goda vilja och osparda möda, i föreningens tjänst. Naturligtvis blifver då äfven tillfälle för nya ledamöter att anteckna sig — årsavgiften är 1 kr.

Riksdagen.

Kvinnans äktenskapsålder.

Lagutskottet och hr Borgs motion.

Såsom det ju var att vänta, har lagutskottet afstyrkt hr F. T. Borgs i förra häftet af Dagny i korthet omnämnda motion om höjande af kvinnans äktenskapsålder till likhet med mannens, eller till tjuguet år.

För den, som är något van att följa med det offentliga lifvets företeelser, är det ej svårt att se, när ett förslag faller framåt. Här är detta fallet i en ovanlig grad. Ingen hade väl tänkt sig någon möjlighet till framgång redan nu för ett förslag, till hela sin tankegång så nytt som det föreliggande. Men man kände så väl den ordknappa kärfhets, hvarmed ny-modiga förslag inom höglofliga lagutskottet pläga affärdas, att den ovanliga hofsamhet, att ej säga undfallenhet, hvarmed afstyrkandet motiverats, knappast kan undgå att väcka förvåning, på samma gång den dock är värd det fullaste erkännande. Den fruktansvärda ordförandeklubban, under hvars drabbande tyngd så månget omoget motionsfoster gått in i den eviga hvilan, slår här till helt lent; och det bemötande, som kommer motionen till del, är i allo aktningfullt.

Beklagligen kunna vi dock knappast derom säga, att det äfven är insigtsfullt. Den specifikt juridiska insigten må vara högst aktningvärd i och för sig; men i en fråga af så omfattande natur som denna räcker den ej ensamt till. Med sin vana att tänka sig in i invecklade rättsfall fördjupar den sig så i de juridiska svårigheterna, att den alldeles underskattar de sociala, fysiska och etiska fördelar, som reformens genomförande skulle föra med sig. Detta fall är för öfrigt icke enastående. Under de förhandlingar om äktenskapslagarne, som på 1870-talet ägde rum i Tyskland, uppträdde i regeln läkare och naturforskare för en högre, men juristerna för en lägre äktenskapsålder. (Svensén, Kvinnofrågan, sid. 51).

Lagutskottet söker också stöd för sitt afstyrkande hos den gamla lagkomiténs ärevördiga auktoritet. I motiveringen af sitt förslag till giftermålsbalk försvarar komitéen en åldersgräns af femton år för kvinnans inträde i gifte med hennes "tidigare utbildning; de tillfällen hon ägt eller *anses hafva bort äga* att vinna insigt i det, som tillhör hushållsomsorgerna, samt i "*den ledning hon af mannen har att påräkna*". Alltså:

— enligt lagkomiténs uppfattning af äktenskapet skall hustrun vara dels mannens hushållerska, dels hans docka, som af honom kräfver ledning. Detta må nu stå för komiténs räkning; för vår del sätta vi äktenskapets uppgift något högre.

För egen del medgifver utskottet, att "man visserligen icke i allmänhet kan antaga, att kvinna vid 15 års ålder uppnått den mognad i kroppsligt och andligt afseende, som äktenskapet förutsätter, ehuru utan tvifvel fall förekomma, då så är förhållandet, åtminstone i fråga om den kroppsliga utvecklingen." Med sin dubbla reservation kunde detta uttalande ej gärna vara försigtigare. Men — förmenar utskottet — "vid 17 till 20 års ålder torde de allra flesta kvinnor uppnå den utveckling, att sådana (från bristande utveckling hämtade) skäl icke kunna med fog åberopas mot deras inträde i äktenskap." Så sagdt, så slut, — icke ens ett försök till bevis. Och så klokt var kanske det. Bevisen hade må hända varit svåra nog att finna. Väl har utskottet lemnat sifferuppgifter om det antal kvinnor, som under åren 1878—87 gift sig i hvarje åldersklass mellan 15—21 år; men i hvad mån dessa siffror skola gifva mera stöd åt utskottets uppfattning än åt motionärens, det är och förblifver en outransaklig hemlighet, hvars slöja utskottet ej ens gjort ett försök att lyfta.

Hufvudskälet mot reformen skulle väl ligga i utskottets förhoppning, att antalet äktenskap vid lägre ålder "icke är större än som kan motsvaras af antalet fall, i hvilka kvinnan vid ifrågavarande ålder uppnått erforderlig utveckling för äktenskaps ingående." Utskottet tror alltså på någon slags *harmonia prætabilita*, som låter äktenskap i tidig ålder endast ingås af kvinnor, som mognat i tidig ålder. Se der om någonsin en rosenröd optimism, som i all sin idealistiska, att nu ej säga ideologiska älskvärdhet tager sig skäligen oväntadt ut hos vårt realpolitiska lagutskott. Den som något känner hur det går till på landet, der tidiga äktenskap äro vanligast, vet nog också, att de ej slutas af de tidigast mogna, utan af dem, der välvisa pappor och mammor med lock och pock förmå dertill, — och det är kanske något mindre idealistiskt.

Bifall till ansökningar om äktenskap af omyndige har motionären tänkt sig böra gifvas endast i trängande fall, hvilket naturligtvis skulle göra pröfningen af dem vida lättare, än utskottet förmenar, och dermed äfven minska deras antal.

Med ett ord, utskottets skäl mot reformen äro mycket svaga. Men det är ej på dem dess öde beror. Den skall ha att genomgå sin pröfvotid, såsom allt nytt här i världen. Den skall falla, och falla om igen; — men den skall falla framåt. *)

E. Sn.

För behandlingen af Hr Borgs i förra häftet omtalade motion, har här ofvan utförligare blifvit redogjort. Bland öfriga dels afgjorda, dels på vidare utredning beroende ärenden må nämnas: om upphäfvande af s. k. "tagelott", (att vid arfskifte i fråga om fast egendom på landet, bror skulle föresyster ega rätt till utlösning af sin andel) hvarvid lagutskottets tillstyrkan af riksdagen bifallits; om inväljande af suppleanter, till hälften af ledamotsantalet, i kyrkoråd och skolråd, hvilket nu, då kvinnor icke blott hafva rätt att blifva, utan faktiskt *äro* medlemmar af skolrådet, torde blifva af vigt isynnerhet i vidsträckta och glest befolkade landsförsamlingar; för befrämjande af slöjd har beviljats anslag till instruktör i husslöjd m. m., samt till väfskolan i Borås på vissa vilkor 4,800 kr. Af båda kamrarna har afslagits en motion om inskränkning i gift mans rätt att utan hustrus samtycke gå i borgen. Förslaget synes dock hafva varit värdt ett bättre öde, då dess dubbla ändamål var att lägga en hämsko på ingående af vissa borgensförbindelser samt att, i öfverensstämmelse med senare tidens lagstiftning, "låta kvinnan äfven såsom gift deltaga i förvaltningen af makarnas gemensamma tillgångar."

Ett förslag som bör vara egnadt att i någon mån inverka på den svårlösta frågan om utvandringen i allmänhet och derjämte på den af svenska tjänstflickor till Danmark, är väckt i syfte att, som det blifvit sagdt, bilda "kolonier inom våra egna gränser." Detta antages kunna ske medelst upplåtande, genom statens försorg, af odlingsbara utmarker i mindre jordlotter åt obemedlade samhällsmedlemmar.

*) Den föll ock i kamrarna den 12 Mars, men med oväntadt stort understöd (46 mot 48 röster i första, 70 mot 128 i andra kammaren). Debatten röjde så starka sympatier för 18 år som åldersgräns, att ett öfvergångsförslag i detta syfte bör ha god utsigt att snart gå igenom.

Meddelande från Fredrika-Bremer-Förbundet.

Förbundets sjuk-kassa har under år 1889 utdelat sjukhjälp till ett belopp af 1524,50 och antalet af dess medlemmar uppgår för närvarande till 164.

Hvarjehanda i kvinnofrågan.

Sverige. *Till stipendiater å frökvarne H. och A. Hiertas fond* för kvinnliga medicine studerande hafva af Karolinska institutets lärarekollegium utsetts: Tora Alfhilda Evelina Granström, Sigrid Molander och Anna von Hall.

Stockholms läsesalongs styrelse har beredt tillfälle för lärarinnor vid hufvudstadens allmänna och privata läroverk att erhålla årsabbonement på tillträde till läsesalongen för ett pris af 3 kr.

Sedlighetskonferens i Stockholm. Från Federationens hufvudbyrå i Genève har ingått meddelande om, att årets konferens kommer att hållas i Stockholm under tidigare delen af september månad innevarande år.

Kvinnliga ordförande i skolföreningar. Kalmår skolförening har till ordförande för innevarande år valt folkskollärarinnan Lovisa Viderström. För två år sedan hade Karlskoga lärareförening likaledes en folkskollärarinna till ordförande, antagligen den första kvinna i vårt land, som beklädt ordförandeplatsen i en skolförening.

Danmark. *Danska kvinnan och riksdagsmannavalet.* Vid det senaste riksdagsmannavalet hade, genom samverkan af ett par kvinnoföreningar i Köpenhamn (dansk kvindesamfund och kvindelig valgretsforening) den anordning blifvit träffad, att valkandidater inom de olika valkretsarna, vid valmöten skulle uppmanas att redogöra för sin ställning till kvinnosaken, särskildt i afseende på valrätten. Bland interpellanterna voro flera kvinnor, hvilka med allvar och måtta yrkade likställighet med mannen i familjerättsligt och kommunalt hänseende, äfvensom i fråga om bevillningsrätt då äfven kvinnan är skattskyldig, och deltagande i lagstiftningsarbetet emedan äfven hon måste lyda landets lagar. Af valkandidaternas svar framgår att de i allmänhet voro villiga att arbeta för kvinnans kommunala rösträtt och flera uttalade sig derjämte för bifall till den politiska.

Finland. *Finska kvinnoföreningen* har denna vinter hållit tvänne möten för att diskutera frågan om införande af undervisning i matlagning för folkskolans flickor.

En komité tillsattes för att utreda frågan, och enligt dess förslag skall en för saken lämplig person sändas utomlands för att studera den pedagogiska sidan af undervisningen i kokkonsten.

Ett nattherberge för husvilla kvinnor öppnades, under benämningen "Mariaföreningens kvinnohem", i oktober förlidet år i Helsingfors.

Matematikern fröken Lagerborg från Helsingfors, som erhållit sin matematiska utbildning vid Stockholms högskola, föredrog vid franska matematiska sällskapet i Paris senaste sammanträde en vetenskaplig undersökning angående integralkalkylen och invaldes dertill till sällskapets ledamot.

Ryssland. *Kvinnor i järnvägens tjänst.* Nyligen har den ryska regeringen gifvit järnvägsbolagen i kejsariket rätt att äfven anställa kvinnor i sin tjänst. Det transkaspiska järnvägsbolaget har ej dröjt att ställa denna nya förordning sig till efterrättelse, och bland de hundra "tjänstemän", som det nyligen engagerat, befinna sig äfven 30 kvinnor.

Tyskland. *En kvinnoförening* "för bevarande af goda preussiska seder och bruk" har stiftats af kejsarinnan Victoria Augusta af Tyskland. Föreningen räknar uteslutande kvinnliga medlemmar. Dessa skola arbeta för bekämpande af lyxen och själfva gifva godt exempel genom att "inskränka antalet af sina toaletter, bära klädningar af enkelt snitt och på alla områden iakttaga sträng hushållning".

Österrike. *Kvinnliga studerande i Österrike.* Samtliga tschekiska kvinnoföreningar ha ingifvit en petition till Österrikiska riksrådet om tillåtelse för kvinnor att studera vid universiteten och att taga doktorsgraden.

England. *Kvinnliga ledamöter i Londons grefskapsråd.* Förslidet är ledo kvinnosakens förkämpar i England ett nederlag, då lady Sandhursts val till ledamot af Londons grefskapsråd blef öfverklagadt såsom varande ogiltigt, och en manlig ledamot i stället intog hennes plats. Icke desto mindre ha nu tvänne damer, miss Cobden och miss Cons, gjort sitt inträde i grefskapsrådet, på den grund, att deras val ej, i likhet med lady Sandhursts, inom 12 månader bifvit öfverklagadt.

En af grefskapsrådets medlemmar har emellertid, sedan de båda damerna väl intagit sina platser, vidtagit lagliga åtgärder för att frångå dem deras rätt till säte och stämma i grefskapsrådet.

Till hvilken af de båda parternas förmån domstolen skall uttala sig, är ännu oafgjordt.

Kvinnan i församlingen. Den ryktbare predikanten Spurgeon har uppmanat fru Chant, hvilken allmänt anses för Englands mest begåfvade kvinnliga talare att predika i hans kyrka.

Irland. *Kvinnlig jurist.* Miss Letitia Alice Walkington, som var den första kvinna som tog förberedande juridisk examen vid universitetet i Irland, blef nyligen promoverad till juridisk doktor vid samma universitet.

Frankrike. *Många sökande.* Hôtel de Villes och inrikesministeriets statistik har nyligen visat, att i Frankrike till hvarje ledig lärarinneplats finnas mellan 880 och 1,150 sökande med intyg öfver att ha aflagt i lagen stadgade examina.

Amerika. *Den första kvinnliga trafikchef* kan Amerika berömma sig af. Ett telegram från New York uppgifver, att mrs Charles Haines nyligen blifvit utnämnd till trafikchef för Medina Valley järnvägen.

Handarbetets Vänner,

Brunkebergstorg 18, Stockholm.

Förening för den svenska kvinnliga hemslöjdens förädling i
konstnärligt och fosterländskt syfte.

Utställning och försäljning af

Väfnader, Broderier och Spetsar.

Undervisning i gammalsvensk konstväfnad och konst-
sömnad meddelas 15 Januari till 15 Juni samt 1 September
till 15 December. Vidare underrättelser å Föreningens Byrå.

Stockholms Musik-Institut.

Undervisning meddelas uti: Pianospelning, harmonilära och tonträffning. Af-
giften per månad är: för nybörjareklassen, 2 timmars undervisning i veckan, 6 kr.
I:a kl. nedre, 2 tim. i v., 10 kr. I:a kl. öfre, 2 tim. i v., 10 kr. II:a kl. nedre
och öfre, 2 tim. i v., 15 kr. III:e kl., utbildningsklassen, 1 timmes enskild lek-
tion i v., 20 kr.

Nya anmälningar mottagas alla dagar kl. 1—2 uti Institutets lokal, Rege-
ringsgatan 61, 1 tr.

Sigrid Carlheim-Gyllensköld,

f. d. elev af Kongl. Musik-Konservatorium i Stockholm, af Mary Krebs
i Dresden samt Theodor Leschetizky och Annette Essipoff i Wien.

G. A. L. Svenssons Snörmakeriaffär

rekommenderar sitt stora lager af alla slags **moderna Gar-
neringsartiklar** för **Klädningar & Kappor, Fran-
sar, Tofsar, Galler & Kordonger** för **Möbler** och **Gar-
diner** samt **Tömmar** och **Vagns-Snörmakerier**.

Beställningar å allt hvad till yrket hörer mottagas och
utföras **skyndsammast** och till **billigaste** pris.

5 Malmtorgsgatan, Stockholm.

Almedahls Fabriks Försäljnings-Magasin

(ETABLERADT 1852)

Stockholm, Brunkebergstorg,

tillhandahåller efter samma redbara principer, som allt hittills tillvunnit sig erkännande o. förtroende, fullständig sortering af

Hellinnevaror, Bomullsvaror, Broderier,

(starka, välsydda) m. m. som till

finare och enklare **UTSTYRSLAR** hörer

för Hushåll, Restaurationer, Sjukhus, Badhus, Ångbåtar
till bestämda *verkligt* billiga priser.

Giftfritt! Bolstervar, Täcktyger, Filtar, Rullgardinstyger, Flanneler.

Extra goda och billiga **Irländska Lärfts- och Batistnäsdukar.**

Proofer sändas på begäran gratis.

Praktisk Konstväfnadsskola,

37 Norrlandsgatan 37

Mottager elever, undervisar i alla slags konstväfnader samt enklare väfnad. Väfstolar med tillbehör anskaffas.

Beställningar af alla sorters konstväfnader emottagas och utföras med noggranhet till billigt pris. Diverse konstväfnader, såsom **portierer, gardiner,** bord- och serveringsdukar, parad- och badhanddukar, förkläden; flossa och kudderminstermattor m. m. finnas till salu.

Stockholm $1\frac{3}{2}$ 90.

Johanna Brunsson.

Nordisk Konst- och Slöjdställning,

9 Kungsgatan 9

erbjuder ett rikt urval af

Svenska arbeten,

Träskulptur, Målningar, Konstväfnader, Dekorationsföremål m. m.

I BOKBINDERIET,

26 MALMSKILNADSGATAN 26

emottagas böcker till inbinding i såväl enkla som finare band samt utföres noggrant allt som till yrket kan hänföras.

BETTINA LEWYSOHN.

Fru Vilhelmina Almgren,

född Ohlsson,

Stockholm, Clara Östra Kyrkogata 1,

(hörnhuset af St. Vattugatan).

emottager beställningar å alla sorters

Guld-, Silver- och Silkes-broderier,

såsom *Messhakar, Antependier, Kalkdukar, Bokpallar,*

Fanor, Vapen. Kraschaner, Uniformer, Schabraker,

Möbler m. m.

Lektioner gifvas dagligen.

Prisbelönt

i

Stockholm

1866.

Prisbelönt

i

London

1873.

Profver å
Bomullsklädningstyger och Percaler
sändas på begäran franco från

K. M. Lundbergs Bosättningsmagasin,
7 STORKYRKOBRINKEN 7,
Stockholm.

Dagnys ärade läsarinnor, beakten det praktiska i min annons!

Nedlägggen ej uti illaluktande malmedel edra reparationsfärdiga strumpor — sänden äfven dem öfver sommaren till kuranstalt och I återfån dem till hösten som nya.

Pris för vidstickning af fina, väfda strumpor 95 öre, gröfre stic-kade 80 à 85 öre pr par. Ett redbart och godt arbete utlofvas.

Äfven å nya strumpor så väl som öfriga tricotvaror emottagas beställningar till moderata priser. Order från landsorten emottagas äfven och expedieras mot efterkraf.

Lotten Blanck,
Hemstickade tricotvaror,
Biblioteksgatan N:o 23, Stockholm.

Fredrika-Bremer-Förbundets
hemstudier.

Ledning för hemstudier inom olika ämnen lemnas af Fredrika-Bremer-Förbundet.

Ledningen innefattar:

- 1) *Allmänna råd eller anvisningar rörande literatur,*
avgift 1 kr.
- 2) *Studieplan* 5 „
- 3) *Råd och fortsatt ledning,* hvarvid lärjungen har rätt att hvar fjortonde dag insända en skriftlig uppsats och förfrågningar.
Avgift för halfår för hvarje ämne 15 „
Närmare upplysningar meddelas genom Fredrika-Bremer-Förbundets byrå.

Anmälan.

Dagny, som äfven under förlidet år utgått i en för våra förhållanden stor upplaga, skall fortfarande verka för **Fredrika-Bremer-Förbundets** ändamål: "en sund och lugn utveckling af arbetet för kvinnans höjande i sedligt och intellektuellt såväl som i socialt och ekonomiskt hänseende". Hon skall äfven följa den nyare literaturen, särskildt sådana dess alster, hvilka beröra sociala och sedliga frågor, meddela kortare berättelser, biografiska och historiska utkast, öfversigter m. m.

Dagny redigeras år 1890 af fru **Amanda Kerfstedt**, biträdd af en redaktionskomité. Fru **S. L—d Adlersparre** kommer fortfarande att till redaktionens förfogande ställa sin rika erfarenhet och sitt varma intresse.

Dagny utkommer med åtta häften på två tryckark.

Priset för hel årgång blir fortfarande:

För medlemmar af förbundet . . . kr. 2,50.

För icke medlemmar " 4,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å **Fredrika-Bremer-Förbundets** byrå, 5 **Malmtorgsgatan**, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å **Fredrika-Bremer-Förbundets** byrå till ett pris af 60 öre för enkelhäfte.

Stockholms Maltkuranstalt.

Se annonsen å omslaget till **Dagnys** andra häfte.

Norrköping 1890, M. W. Wallberg & C:o Boktryckeri.